

Promovarea participării femeilor de către ONG-le din Republica Moldova

Broșură pentru tineri

Chișinău 2011

PREFAȚĂ

Comitetul Internațional pentru Diplomație Civică (ICCD) este focusat pe realizarea proiectelor educaționale de tineret, care vizează promovarea statului de drept, a principiilor democratice de interacțiune între stat și societate, implicarea tinerilor în procesul decizional, în primul rând, la nivel local.

Prezenta publicație cuprinde rezultatele unei cercetări privind situația actuală a politicii de gen atât la nivel național, cât și internațional. Ne propunem să informăm un public cât mai larg cu privire la existența și funcționalitatea instituțiilor preocupate de promovarea drepturilor femeii, a consolidării principiului egalității dintre bărbați și femei etc.

În acest context, au fost selectate pagini din activitatea câtorva instituții de resort, axată, în linii generale, pe consolidarea statutului femeii în societate, încurajarea și participarea acesteia la viața socială, politică, economică, dar și culturală.

Am considerat necesară prezentarea unei scurte statistici sociologice a implicării femeilor și bărbaților în viața publică. Fiecare instituție inclusă în această broșură face referință la misiunea, scopul instituirii, dar și la activitățile de bază desfășurate în ultima perioadă de timp.

Publicația este adresată tinerilor interesați de subiectul abordat, precum și tuturor cititorilor motivați să contribuie productiv la schimbări calitative în viața de toate zilele.

CUPRINS:

Ce înseamnă politica de gen?	2
Statistici sociologice în Republica Moldova	3
UNIFEM în Moldova	4
UNFPA în Moldova	7
Experiențe ale ONG-urilor din RM în promovarea drepturilor femeilor	9
Cadru normativ al politicii de gen în Republica Moldova	
Programul de Promovare a Politicii Gender în cadrul ICCD	9
Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” (CPD)	10
Centrul Național de Gender	11
Centrul Internațional pentru Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”	12
Asociația Obștească „SOARTA”	14
Concluzii	16

Această broșură este publicată în cadrul proiectului „Tinerii pentru politica gender: împreună reușim”.

Societatea prevede pentru femei și bărbați diferite roluri în diferite contexte sociale. Există, de asemenea, diferențe în oportunitățile și resursele disponibile pentru femei și bărbați, precum și în capacitatea lor de a lua decizii, în exercitarea drepturilor omului, inclusiv a celor ce țin de protejarea sănătății.

Rolurile de gen și relațiile inegale interacționează cu alte variabile sociale și economice. În consecință, adesea avem de-a face, inechitabil, cu diferite modele de expunere la risc pentru sănătate, cu un acces diferențiat la utilizarea de informații, de îngrijire și servicii. Aceste diferențe sunt evidente și astăzi în societate, ele manifestându-se în sfera economică, politică, socială și culturală a lumii contemporane.

În *sens general*, noțiunea de gen este folosită pentru a descrie acele caracteristici ale femeilor și bărbaților, care sunt constituite social în roluri diferite. Analiza gender identifică și analizează acțiunile pentru soluționarea inegalităților ce decurg din rolurile diferite ale femeilor și bărbaților sau din relațiile de putere inegale între ele și informează despre consecințele acestor inegalități asupra vieții, sănătății și bunăstării lor. Puterea este distribuită în mod inechitabil, încât în majoritatea societăților se constată că femeile au mai puțin acces la resurse pentru a-și proteja sănătatea lor, la controlul asupra acestor resurse și sunt mai puțin susceptibile de a fi implicate în luarea deciziilor.

În *sens îngust*, termenul respectiv se referă la rolurile, responsabilitățile, nevoile, interesele și capacitățile ce fac diferența între femei și bărbați. Bărbații și femeile joacă adesea roluri diferite în societate și, în consecință, pot avea nevoi diferite. O perspectivă de gen este necesar să asigure că nevoile bărbaților și femeilor sunt specifice, așa precum și vulnerabilitățile și capacitățile (stabilite în contextul mai larg de clasă, etnie, rasă și religie) sunt recunoscute și abordate.

Or, egalitatea de gen este lipsa de discriminare pe baza de persoane de sex opus în oportunități, în alocarea de resurse și beneficii sau în accesul la servicii. Egalitatea de gen presupune corectitudine și justiție în distribuirea beneficiilor și a responsabilităților între femei și bărbați. Conceptul recunoaște că femeile și bărbații au nevoi și putere diferite și că aceste diferențe ar trebui să fie identificate și abordate într-o manieră care rectifică dezechilibrul între sexe.

În *sens specific*, politica de gen explică ce înseamnă egalitatea de gen în comunitate și cum poate fi ea tradusă în fapt. Ea demonstrează măsurile necesare care pot permite și încurajează participarea egală a femeilor în toate domeniile societății. Scopul final al politicii de gen este realizarea egalității de gen, ceea ce reprezintă o tehnică și un proces politic care reclamă schimbări în cultura organi-

zațională și modul de a gândi, precum și în obiectivele, structurile și alocările de resurse. Integrarea femeilor în activitatea socială necesită modificări la diferite niveluri – instituțional, de stabilire a agendei, de elaborare a politicilor, de planificare, implementare și evaluare. Instrumentele pentru efortul integrării includ personal și practici noi bugetare, programe de formare, proceduri de politică și orientări de mentalitate.

Persoanele de gen feminin nu se bucură de același statut, putere și control sau acces asupra resurselor comparativ cu persoanele de gen masculin. Această situație este inacceptabilă. Principiile de echitate și justiție socială ne obligă să lucrăm întru a asigura că toată lumea are șanse egale de exprimare și utilizare a potențialului, indiferent de sex, vârstă, rasă, culoare, clasă, castă, religie, etnie, orientare sexuală, statut HIV sau invaliditate.

Această experiență ne-a condus spre recunoașterea faptului că emanciparea femeilor și recunoașterea drepturilor femeilor ca drepturi și libertăți fundamentale ale omului este un factor esențial pentru dezvoltarea durabilă și poate fi o împuternicire pentru toată lumea. Ea, experiența, ne-a învățat, de asemenea, că o perspectivă de lucru gender este și implicarea și angajarea bărbaților în scopul îmbunătățirii statutului femeilor.

În anul 1991 a fost proclamată independența Republicii Moldova, eveniment care a marcat începutul unor procese de transformare politică și socio-economică radicală. Schimbările profunde care s-au produs în societate au modelat continuu structura numerică a populației țării, au condiționat frecvențele variației ale implicării femeii în câmpul muncii, al dezvoltării sale personale, al capacității sale de a lua deciziile politice etc.

Economia țării a crescut recent, dar Republica Moldova mai rămâne una din cele mai sărace țări din Europa. Sărăcia este concentrată în zonele rurale, unde mai mult de 70 la sută din locuitori trăiesc în sărăcie. Aproape jumătate din populație trăiește sub pragul sărăciei absolute, având pe an un venit de

circa \$ 220 pe persoană. Majoritatea moldovenilor șomeri o constituie femeile (circa 68%). Tot ele câștigă cu 70-80% mai puțin decât salariul unui bărbat și sunt de trei ori mai vulnerabile să-și piardă locul lor de muncă decât bărbații.

Un factor care clasifică femeia mai inferioară din perspectiva avansării în carieră este o pronunțată insuficiență a serviciilor sociale. Femeile cheltuiesc mai mult din timpul lor pentru treburi interne neplătite, nu sunt în stare să se îngrijească de formarea profesională sau să obțină alte abilități care le-ar permite să obțină un loc de muncă mai bine plătit. Participarea femeilor în afaceri este redusă – doar cinci la sută din manageri sunt femei (ce-i drept, cifrele sunt în creștere). Aproximativ 2 la sută dintre femeile manageri conduc întreprinderi mari, 10 la sută administrează întreprinderi mijlocii, iar 40 la sută – întreprinderi mici și alte 48 la sută – micro-întreprinderi. Creșterea cotei femeilor care participă în afaceri reprezintă o alternativă pozitivă la șomaj și este o valorificare eficientă a resurselor de muncă.

Cu toate acestea, politicile naționale nu identifică în prezent femeile ca grup țintă pentru antreprenoriat, limitând susținerea lor la ocuparea forței de muncă prin îndeletniciri de sine stătătoare. O altă schimbare este prestigiul în creștere a învățământului superior pentru a satisface nevoile noii economii de piață. Femeile reprezintă 55 la sută din numărul total al studenților, sub aspect general, și 57 la sută din numărul studenților care frecventează școlile profesionale. Această tendință pozitivă este amenințată de faptul că doar unul din zece absolvenți de sex feminin confirmă ocuparea forței de muncă.

Tranziția a pus amprenta sa și pe sănătatea femeilor. Astfel, proporția femeilor gravide cu anemie a atins o cotă maximă de 45 la sută, cea mai mare rată din regiune. Indicele de decese materne este de 28 la 100.000 de născuți vii,

un rezultat al alimentației deficiente, care nu corespunde condițiilor de viață și confirmă accesul limitat sau lipsa lui la îngrijire prenatală.

Republica Moldova este țara de origine a circa 60 la sută din femeile și fetele traficate în Europa de Vest, Balcani și Orientul Mijlociu. În unele sate mai mult de 75 la sută din femei sunt plecate de acasă în căutarea unui loc de muncă peste hotare.

Rata de activitate economică rămâne superioară la bărbați (23,1%) comparativ cu femeile (18,4%), precum și în mediul rural (21,9%) față de cel urban (19,9%). În 2009, ca și în anii precedenți, mai multe persoane au emigrat din Moldova, comparativ cu cele care au imigrat.

Conform datelor Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, pe parcursul anului trecut din țară au plecat pentru a se stabili cu domiciliul permanent în străinătate 6.663 de persoane. Cele mai active legături migraționale se mențin cu Ucraina și Rusia (corespunzător 2.952 și 1.866 emigranți). Numărul cetățenilor Republicii Moldova ce și-au ales ca domiciliu nou SUA a constituit 899 persoane, Israel – 278, Germania – 264. Majoritatea emigranților, atât femei, cât și bărbați, fac parte din grupurile de vârstă cuprinse între 20-29 de ani și 30-39 de ani. Majoritatea emigranților, indiferent de sex, au un nivel de educație mediu, liceal. Emigranții cu studii superioare constituie mai puțin de 15% din numărul total al acestora.

În anul 2001, Republica Moldova a făcut un prim pas spre suprimarea traficului de ființe umane, făcând un amendament în Codul penal. Partenerii interni și internaționali au recunoscut anumite limitări în lege și a ajutat guvernul să perfecționeze structurile sale instituționale și juridice cu scopul de a răspunde mai bine obligațiilor de protejare a victimelor și celor de pedepsire a criminalilor.

Odată cu intrarea în vigoare în 2003 a noului Cod penal, pentru infracțiuni legate de trafic au fost condamnate 52 de persoane, 24 dintre ele fiind urmărite penal în temeiul noului Cod. Guvernul a recunoscut, de asemenea, că nivelul de dezvoltarea economică, rata șomajului și nivelul ridicat al corupției se află la originea traficului de ființe umane.

Constituția Republicii Moldova prevede că femeile și bărbații sunt egali în fața legii. Cu toate acestea, în prezent femeile dețin doar aproximativ 10 la sută din locuri în Parlament.

Guvernul a adoptat o serie de măsuri pentru îmbunătățirea egalității de gen, inclusiv crearea unor comitete dedicate femeilor și problemelor de familie, a egalității de șanse între bărbați și femei sub aspectul locurilor de muncă. O unitate de gen este acum găzduit în cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, iar punctele focale în contextul gender se regăsesc în toate ministerele.

Guvernul a adoptat în acest sens un Plan Național de promovare a egalității

între femei și bărbați. Cu toate acestea, nu există un mecanism de monitorizare a situației, de înregistrare a oricăror îmbunătățiri.

În această ordine de idei, propunem o scurta prezentare a statutului femeii față de cel al bărbatului, sub câteva aspecte, după cum urmează:

Fapte și cifre

- Populația Republicii Moldova constituie 4,3 milioane de locuitori.
- 52 la suta sunt din numărul total al locuitorilor sunt femei.
- Femeile lucrează în principal în sectorul serviciilor (45 la sută) și în agricultură (30 la sută), ambele zone cu potențial scăzut de câștig.
- Femeile din Republica Moldova câștigă aproximativ 70-80 la sută din salariul unui bărbat.
- Femeile sunt supuse riscului de a pierde locul de muncă de trei ori mai frecvent decât bărbații.
- Femeile reprezintă trei sferturi din forța de muncă neplătită.
- Potrivit unor estimări neoficiale, mai mult de 1 milion de moldoveni lucrează în străinătate, cei mai mulți dintre ei ilegal, femeile constituind mai mult de jumătate dintre aceștia.

(Sursa: http://www.ifad.org/english/gender/cen/htm_profiles/cen_stat/ 17.XI.2010)

Misiunea:

UNIFEM în Moldova este Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei, care oferă asistență tehnică și financiară pentru programele și strategiile inovatoare în promovarea auto-afirmării femeilor și egalității de gen.

Plasând promovarea drepturilor femeii în centrul tuturor eforturilor depuse, UNIFEM în Moldova orientează activitățile sale spre patru domenii strategice:

- Reducerea sărăciei feminizate
- Stoparea violenței împotriva femeilor
- Contracurarea răspândirii HIV/SIDA în rândurile femeilor și fetelor
- Realizarea egalității de gen în regim de guvernare democratică atât pe timp de pace cât și de război.

Lansându-se în 1999 în trei țări din Asia Centrală (Kazahstan, Kirgîzstan și Uzbekistan), în 2001 Oficiul Regional UNIFEM din Almati și-a extins activitățile în întreaga Comunitate a Statelor Independente și în prezent implementează programe și proiecte în 12 țări, precum Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Kazahstan, Kirgîzstan, Moldova, Rusia, Tajikistan, Turkmenistan, Ucraina și Uzbekistan.

În iulie 2010 Adunarea Generală a ONU a votat unanim crearea unei noi structuri pentru intensificarea acțiunilor în vederea soluționării problemelor femeilor și fetelor. UNIFEM a intrat în componența noii structuri denumită „UN Women”.

Programele și proiectele UNIFEM în Republica Moldova

În Republica Moldova UNIFEM implementează diverse programe și proiecte. În paginile ce urmează propunem o informație succintă despre cele mai recente inițiative.

Abilitarea Economică a Femeilor prin Creșterea Oportunităților de Angajare în Câmpul Muncii în Republica Moldova (2010-2013)

În anul 2010 UNIFEM a lansat un nou program în Moldova “Abilitarea economică a femeilor prin creșterea oportunităților de angajare în câmpul muncii în Republica Moldova”, implementat în comun cu Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MM-PSF) și Ministerul Economiei (ME) cu suportul financiar al Guvernului Suediei, Agenția Suedeză de Cooperare pentru Dezvoltare Internațională (Sida).

Obiectivul principal al programului este informarea și abilitarea femeilor din zonele rurale și suburbane ale Republicii Moldova pentru a beneficia de drepturile lor socio-economice.

Programul este axat în mod prioritar asupra abordării necesităților populației rurale și suburbane, în special ale femeilor, cu atenție deosebită asupra angajării în câmpul muncii, abilitarea economică și protecția socială a acestora. Scopul va fi realizat prin îmbunătățirea accesului la informații și servicii de calitate, consolidarea capacităților

partenerilor cheie în implementarea politicilor care promovează și protejează drepturile femeilor la angajare și protecția socială și îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ.

Durata implementării este 2010-2013 și activitățile se vor desfășura la nivel local și național. Femeile, prestatorii cheie de servicii, autoritățile publice naționale și locale și instituțiile media reprezintă grupul țintă a programului. Pînă la sfîrșitul implementării planificate a programului activitățile vor fi desfășurate în aproximativ 28 raioane, cu inițiative care au fost pilotate în patru raioane pilot selectate în 2010: Sîngerei, Nisporeni, Telenești și Cantemir.

Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată (2010-2012)

În contextul experienței moldave și a celei globale în facilitarea auto-governării locale și dezvoltarea comunitare PNUD și UNIFEM, în parteneriat cu Guvernul Moldovei (Cancelaria de Stat) implementează Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI) finanțat de Guvernul Suediei. PCDLI a fost elaborat pentru a perfecționa cadrul legal și cel de politici, cât și pentru a susține sistemul și procedurile administrative axate pe transferul eficient al competențelor către Administrațiile Publice Locale (APL-uri), descentralizare și promovarea rolului APL-urilor în procesul decizional.

Obiectivul principal al programului este acordarea asistenței Republicii Moldova pentru asigurarea participării reprezentanților grupurilor vulnerabile din zonele rurale și sub-urbane în cadrul oportunităților de dezvoltare socio-economice durabile prin intermediul politicilor regionale și locale implementate de APL și parteneri într-o modalitate sensibilă la dimensiunea de gen și drepturile omului.

Suștinând Guvernul întru elaborarea de politici, legislație și mecanisme de implementare pentru Reforma de descentralizare, PCDLI aplică abordarea prin prisma drepturilor omului și principiile egalității de gen pentru a avansa reforma de descentralizare fiscală și administrativă și pentru a accelera dezvoltarea durabilă comunitară prin prisma drepturilor omului și principiilor de gen la nivel local și regional.

Promovarea Egalității de Gen în Politicile și Planurile Naționale de Dezvoltare (2007-2010)

UNIFEM în Moldova a demarat programul “Promovarea Egalității de Gen în Politicile și Planurile Naționale de Dezvoltare” în Moldova în noiembrie 2006 cu suportul Sida, fiind implementat pe parcursul perioadei mai 2007-februarie 2010.

Obiectivul principal al programului a fost promovarea egalității de gen, în calitate de premisă pentru dezvoltarea durabilă, în contextul Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM), Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS) și Planului de Acțiuni Moldova-UE. Rezultatele cheie ale programului includ dar nu se rezumă numai la:

Legislația și politica națională: Dimensiunea de gen a fost integrată în cadrul strategiilor naționale precum în domeniile prioritare ale Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) 2008-2011 și documentele sectoriale precum Planul Național de Acțiuni pen-

tru Ocuparea Forței de Muncă. Inițiativa comună a ME și MMPSF în revizuirea Codului Muncii al Republicii Moldova din perspectiva de gen a fost susținută și au fost prezentate recomandări pentru îmbunătățirea acestuia.

Strategia privind Egalitatea de Gen și alte inițiative asociate: Planul Național privind Egalitatea de Gen (2010-2015), în calitate de prima strategie umbrelă împreună cu Planul de Acțiuni (2010-2012) a fost elaborat în cadrul unui proces participativ, fiind aprobat în 2009. Sub egida ministerelor a fost desfășurată analiza a opt sectoare și aplicate diverse politici pentru integrarea dimensiunii de gen. În rezultatul analizei au fost elaborate 8 broșuri și au fost diseminate în rîndurile persoanelor cu putere de decizie, organizațiilor societății civile și donatorilor în calitate de suport de bază adaptate pentru fiecare sector din perspectiva de gen. În comun cu alte Agenții ONU, UNIFEM a oferit asistență Guvernului la pregătirea raportului național sensibil la dimensiunea de gen privind realizarea ODM pentru revizuirea ECOSOC din 2010;

Statistica de gen: Analiza comprehensivă a anuarului statistic “Femeile și Bărbații -2008” a fost efectuată ca rezultat al constatărilor din sondajul de opinie și interviurile detaliate în rîndurile utilizatorilor cheie a statisticii de gen. Noua publicație în limbile română și engleză include mai mult de 250 indicatori în comparație cu doar 130 în ediția precedentă, inclusiv capitole noi privind angajarea în cîmpul muncii, sănătate, demografie, condiții de trai, fiind însoțite de un nou format de elaborare și prezentare a datelor. Ghidul de buzunar “Femeile și Bărbații – 2009” a fost elaborat, publicat în limbile română și engleză și diseminat în rîndurile utilizatorilor. Ghidul pentru utilizatorii statisticii de gen a fost elaborat și publicat ca rezultat al constatărilor evaluării participative desfășurate în rîndurile utilizatorilor publicației “Femeile și Bărbații”. “Sistemul armonizat de indicatori sensibili la dimensiunea de gen în contextul ODM” a fost elaborat într-un mod participativ, axîndu-se asupra șase domenii tematice și în baza CEDAW, BPfA, SND, Legea privind Egalitatea de Gen precum și ținînd cont de angajamentele naționale și internaționale specifice fiecărui sector. Suport a fost acordat BNS în elaborarea publicațiilor cu accent asupra dimensiunii de gen precum: “Condiții pentru Antreprenoriat și Dezvoltare”, “Analiza situației forței de muncă în zonele rurale prin perspectiva dimensiunii de gen”, și altele. Totodată s-a contribuit și la: elaborarea metadatelor pentru 16 domenii și sub-domenii statistice distincte, formarea capacităților statisticii naționale în dezvoltarea și implementarea noilor tipuri de sondaje statistice, așa ca sondajul privind utilizarea timpului, activități de sensibilizare vis-a-vis de forța de muncă și standardele de trai; susținerea seminarelor regionale și internaționale privind statistica de gen și munca, statistica privind violența împotriva femeilor. Disponibilitatea datelor dezagregate conform criteriului de gen s-a intensificat odată cu elaborarea și diseminarea altor publicații statistice, analitice și metodologice (privind condițiile de trai, angajarea în cîmpul muncii și somajul, abordarea excluziunii sociale etc.) într-un format accesibil reprezentînd răspunsurile specifice la necesitățile formulate de utilizatorii de date, în special administrația publică.

Bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen. Inițiativele/studiile de caz privind bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen (BSG) au fost elaborate sub egida Administrației Publice Locale și mediului academic în trei raioane, axându-se asupra angajării în câmpul muncii și protecției sociale. Suplimentar utilizării extinse de către ministere și agenții în activitatea de elaborare a politicilor, studiile de caz privind BSG au fost incluse în Analiza Cheltuielilor Publice (ACP) sub egida Băncii Mondiale și Sida, servind în calitate de platformă pentru comunicarea dimensiunii de gen persoanelor cu putere de decizie ale statului. În mediul universitar, cursul privind BSG a fost introdus în cadrul studiilor postuniversitare la Academia de Științe Economice din Moldova. Cursul este parte integrantă a studiilor de masterat pentru studenții care urmează cursuri post-universitare precum și profesioniștii din cadrul Ministerului de Finanțe și Ministerului de Economie. Manualul BSG și Ghidul formatorului au fost suplimentate cu broșuri și postere pentru studenți, fiind elaborate și publicate în limbile română și engleză. Finalizarea setului de instruire privind BSG conform specificului Moldovei, precum și traducerea și publicarea a opt resurse internaționale selectate pe marginea subiectului în limba de stat, dintre care trei au fost finanțate de Proiectul Regional al Agenției Austriece pentru Dezvoltare privind Bugetarea Sensibilă la Dimensiunea de Gen “Promovarea Egalității de Gen și Guvernării Democratice prin Creșterea Transparenței și Responsabilității”, au constituit crearea bazei de resurse în domeniul BSG în limba de stat. Rezultatele menționate mai sus au fost atinse grație inițiativelor de formare a capacităților în domeniul bugetării sensibile la dimensiunea de gen care s-au desfășurat la nivel național și internațional în anii 2007 și 2008.

Formarea capacităților. UNIFEM a susținut Guvernul în revitalizarea Comitetului privind Egalitatea de Gen în 2008 cu o compoziție reînnoită a membrilor, inclusiv din partea organizațiilor societății civile în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr 485. Personalul responsabil pentru egalitatea de gen a fost transferat din cadrul Direcțiilor resurse umane în cadrul Departamentelor Politici și Monitorizare. Primul Centru de Resurse în domeniul Egalității de Gen sub forma unei biblioteci a fost creat în incinta MMPSF și prima pagina web dedicată aspectelor de gen a fost inițiată pe website-ul MMPSF. În total au fost colectate 294 resurse dintre care 90 documente în format electronic au fost plasate pe website și 204 pe suport de hârtie au constituit baza pentru crearea bibliotecii de la MMPSF. De asemenea au fost elaborate și traduse diverse manuale și ghiduri în limba de stat pentru a susține în mod direct activitatea MMPSF și ME în domeniul egalității de gen.

Sensibilizare. Inițiativele de comunicare au inclus în principiu patru domenii esențiale și, corespunzător, proiecte – autoevaluarea mass media, campanie de sensibilizare desfășurată la TV și radio, buletinul gender și expoziția de caricaturi sensibilă la dimensiunea de gen. Autoevaluarea presei scrise prin intermediul dimensiunii de gen a fost o inițiativă ce a contribuit la promovarea reprezentării echitabile a femeilor și bărbaților în media, eradicarea stereotipurilor de gen în societatea moldavă și eliminarea prejude-

căților privind rolul femeilor și bărbaților și în același timp instruirea jurnaliștilor privind utilizarea abordării nediscriminatorii prin intermediul dimensiunii de gen vis-a-vis de toate materialele publicate. În componenta de sensibilizare 6 spoturi TV și radio privind prioritățile în asigurarea egalității de gen au fost elaborate într-un mod participativ prin intermediul unui proces extins consultativ cu partenerii cheie, donatorii, ministerele relevante și care sunt disponibile pentru difuzare pe canalele TV și radio cu acoperire națională. 6 numere ale Buletinului Gender, în limbile engleză, română și rusă, au fost publicate și diseminate în rândurile partenerilor cheie, cu scopul de a atrage atenția funcționarilor naționali cu putere de decizie, donatorilor și societății civile asupra aspectelor prioritare privind egalitatea de gen și drepturile omului. Au fost organizate 22 expoziții de caricaturi sensibile la dimensiunea de gen (în cadrul instituțiilor de stat, învățământ și publice) care au fost vizitate de aproximativ 29 000 persoane, inclusiv politicieni, funcționari, reprezentanții societății civile, mediul academic și studenți. Principalele inițiative axate asupra dimensiunii de gen au fost susținute financiar de DFID în cadrul programului finanțat de Sida.

Legea privind egalitatea de gen /măsură realizată de ONG (2003-2005). În cadrul programului “Promovarea Drepturilor și Oportunităților Egale în Moldova în procesul elaborării Legii privind egalitatea de gen și prevederea condițiilor pentru implementarea acesteia” a fost elaborat proiectul de lege privind egalitatea de gen în conformitate cu standardele naționale și internaționale. Legea privind egalitatea de gen a fost aprobată de către Parlament în martie 2006, prin urmare devenind platforma legală pentru dezvoltarea mecanismului național pentru integrarea dimensiunii de gen la toate nivelele. Aprobarea Legii privind egalitatea de gen s-a datorat în mare parte campaniei informaționale și unificării eforturilor diverselor ONG-uri de femei, partenerilor sociali și altor organizații ale societății civile. Mai mult decât atât, UNIFEM a acordat asistență tehnică în crearea coaliției membrilor de parlament, ce a constat în principal din femei-parlamentare, care au lucrat activ asupra adoptării Legii privind egalitatea de gen. Pentru a susține aprobarea legii, UNIFEM a organizat și o campanie informațională și educațională, care a inclus producerea programelor TV și radio, distribuirea diverselor postere și materiale informaționale.

Campaniile UNIFEM regionale și globale de informare și sensibilizare publică

UNIFEM susține în Moldova campaniile desfășurate la nivel regional și global de informare și sensibilizare în diverse domenii, precum contracararea violenței împotriva femeilor, nerespectarea drepturilor femeilor, eliminarea violenței de gen în contextul acțiunii 16 Zile de Activism împotriva Violentei de Gen.

Scopul campaniilor regionale și globale este sensibilizarea vis-a-vis de problema violenței împotriva femeilor, nerespectarea drepturilor femeii și promovarea înțelegerii cauzelor, consecințelor și a costurilor sociale și economice ale violenței precum și promovarea integrării dimensiunii de gen în diverse domenii ale societății.

În cadrul campaniilor în Republica Moldova au loc evenimente publice, dezbateri

studentești în universități, expoziții și alte evenimente, la inițiativa organizațiilor guvernamentale și non-guvernamentale. Ambasadoarea Bunei Voințe din partea UNIFEM Nicole Kidman a lansat campania prin Internet "O Viață Fără Violență este Dreptul nostru", chemând la o acțiune globală pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor. Oricine își poate înscrie numele pe pagina web a campaniei www.saynotoviolence.org întru susținerea eforturilor Națiunilor Unite de asigurare a dreptului femeii la o viață fără violență.

Adresa poștală:

Programul "Abilitarea Economică a Femeilor prin Creșterea Oportunităților de Angajare în Cîmpul Muncii în Republica Moldova"

str. Vasile Alecsandri 1, Chișinău
MD-2009, Republica Moldova
Tel.: +373 22 280 775
Fax: + 373 22 721 490
e-mail: corneliu.eftodi@unifem.org

Programul Comun PNUD/UNIFEM „Dezvoltarea Locală Integrată”

str. Nicolae Iorga 21, Chișinău
MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +373 22 820 846
Fax: +373 22 820 845
e-mail: anastasia.divinskaya@unifem.org
web: <http://www.un.md/UNIFEM>

Misiune

Fondul ONU pentru Populație este o agenție internațională de dezvoltare care promovează dreptul fiecărui om – femeie, bărbat, copil – la o viață sănătoasă și cu șanse egale în societate. Fondul ONU pentru Populație ajută țările în care activează să folosească informațiile despre populație pentru a elabora politici

și programe de reducere a sărăciei și de creare a condițiilor pentru ca fiecare sarcină să fie dorită, fiecare naștere să fie sigură, fiecare tânăr să fie protejat de HIV/SIDA și fiecare fată și femeie să fie tratată cu respect și să trăiască o viață demnă.

“Este datoria noastră să facem tot ce ne stă în putință ca lumea să devină un loc pentru oamenii de toate vârstele. Cea mai mare provocare pe care o avem în prezent este să răspundem nevoilor tuturor categoriilor de vârstă: tineri, adulți și vârstnici. Tinerilor trebuie să le garantăm acces la educație și servicii medicale potrivite vârstei lor, adulților, o piață a muncii eficientă, iar vârstnicilor, să le asigurăm sprijinul social, medical și financiar de care au nevoie,” afirmă Directorul Executiv UNFPA.

Programe

UNFPA în Moldova este o agenție internațională de dezvoltare prezentă în Republica Moldova din anul 1995. Ea activează în baza unui Program de Asistență și Cooperare semnat cu Guvernul Republicii Moldova pentru anii 2007-2011. Acoperirea teritorială a Programului este națională, inclusiv regiunile de est ale republicii.

Activitățile UNFPA în Moldova se desfășoară în trei domenii importante:

- (a) Sănătatea Reproducerii;
- (b) Populație și Dezvoltare;
- (c) Gender.

UNFPA oferă asistență tehnică, pledoarie și dialog pentru a ajuta Guvernul în formularea unor politici de țară solide ce asigură progresul în aceste domenii.

Eforturi pentru eliminarea inegalității de gen

În cadrul componentei Gender a programului său, Fondul ONU pentru Populație pledează pentru realizarea unor proiecte de reducere a inegalităților tradiționale de șanse între femei și bărbați. În prim-plan este plasată dezvoltarea capacității sistemului național în vederea integrării componentei de gen în procesele de planificare, bugetare și monitorizare a politicilor.

Aceste activități completează intervențiile majore în domeniul prevenirii și combaterii violenței în bază de gen, în special a violenței în familie – una dintre formele cele mai severe și persistente a inegalității genurilor.

Puținele date disponibile în acest sens indică asupra faptului că fiecare a patra femeie din Moldova a trăit cel puțin o dată în viață experiența abuzului și violenței în mediul familial. Prin eforturi conjugate și permanente, UNFPA a devenit treptat unul dintre actorii de frunte care acordă sprijin Guvernului Republicii Moldova în elaborarea unor politici eficiente de prevenire și combatere a violenței în bază de gen.

Astfel, au fost realizate acțiuni de instruire a specialiștilor și dezvoltare a capacităților instituționale la nivel local și central, în scopul abordării comprehensive a problemei violenței în bază de gen. UNFPA a contribuit la constituirea unor mecanisme locale de protecție și coordonare între reprezentanții poliției, asistenței sociale, serviciilor de sănătate, organelor ordinii de drept, școlilor, administrației publice locale etc., prin organizarea instruirilor și acțiunilor de sensibilizare publică și oferirea materialelor relevante. În rezultat, specialiști locali din 23 de sate și 5 orașe și-au îmbunătățit cunoștințele și abilitățile în domeniul prevenirii, identificării și asistării cazurilor de violență în familie.

În scopul îmbunătățirii sistemului de acordare a serviciilor în domeniul violenței în familie, UNFPA a susținut mai multe inițiative de dezvoltare a serviciilor pentru victimele violenței în familie și agresori. În particular, UNFPA asigură suport tehnic și conceptual Guvernului în vederea creării primului centru de reabilitare pentru agresori în Republica Moldova.

UNFPA a participat activ în eforturile de pledoarie pentru armonizarea cadrului legislativ și de politici din țară în domeniul violenței în familie și egalității de gen.

De asemenea, UNFPA a susținut campania națională de informare, realizată de către Centrul Internațional „La Strada”, pentru sensibilizarea publicului general privind violența în familie, promovarea atitudinii de toleranță zero față de fenomen, promovarea telefonului de încredere pentru victimele violenței în familie și combaterea stereotipurilor legate de rolul femeii în familie și societate.

În același timp, UNFPA s-a alăturat inițiativei de îmbunătățire a sistemului național de colectare a datelor privind incidența violenței în familie în bază de gen, în scopul unei mai bune elucidări a fenomenului și asigurării unei planificări, monitorizări și evaluări mai exacte a politicilor.

Activități desfășurate

Chișinău, 25 noiembrie 2010 - Pe 25 noiembrie în Republica Moldova a fost lansată Campania Internațională „16 zile de acțiuni împotriva violenței în bază de gen”. Este pentru a opta oară de când, în fiecare an, Republica Moldova desfășoară 16 zile de acțiuni menite să prevină și să combată violența de orice gen.

În acest an Campania din Moldova se desfășoară sub genericul „**Uniți pentru o societate fără violență**”, apropiat mesajului Campaniei Secretarului General ONU din 2010 „Uniți pentru a stopa Violența împotriva femeii”.

„Femeile au nevoie de asistență sporită în situațiile de urgență”, arată noul Raport UNFPA „Starea Populației Lumii 2010”.

Chișinău, 20 octombrie 2010 – Pe 20 octombrie, la nivel global UNFPA, Fondul ONU pentru Populație, lansează raportul **“Starea Populației Lumii 2010”**. În acest an raportul descrie situația femeilor și fetelor adolescente în cazuri de urgență, conflicte armate și calamități naturale. Această tematică se datorează aniversării a zece ani de la adoptarea rezoluției Consiliului de Securitate al ONU privind protecția și siguranța femeilor în vremuri de criză.

Raportul analizează în premieră indicatorii sănătății reproductive și evoluția acestora în situații de urgență. „Atunci când intervine o calamitate, un conflict armat sau altă situație de acest gen viața continuă, femeile rămân însărcinate și nasc copii. În vremuri îndelungate de criză și refugiu una din cinci femei de vârstă reproductivă poate rămâne însărcinată. Intervențiile pentru asigurarea unor nașteri fără pericol în vremuri de criză sunt esențiale pentru viața femeilor însărcinate și a copiilor lor”, se arată în raport.

În R. Moldova lansarea Raportului cu această tematică a coincis cu demararea de către Centrul Republican Medicina Calamităților, cu suportul UNFPA, a unui șir de instruire pentru lucrătorii medicali din zonele afectate de inundații privind acordarea asistenței de urgență femeilor însărcinate și mamelor cu copii mici.

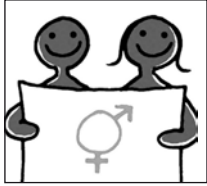
Campania națională “Familia sănătoasă este familia fără violență”

Chișinău, 2 noiembrie 2009 – UNFPA, Fondul ONU pentru Populație și Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” lansează începând cu 2 noiembrie curent Campania națională de sensibilizare a populației „Familia sănătoasă este familia fără violență”. Campania își propune să cultive în rândul populației atitudinea de ZERO TOLERANȚĂ față de fenomenul violenței în familie și să promoveze Telefonul de Încredere pentru femei 0 8008 8008, gestionat de Centrul Internațional „La Strada”, cu suportul nemijlocit al OSCE, Misiunea din Moldova.

Campania „Familia sănătoasă este familia fără violență” include mai multe activități de informare și sensibilizare, printre care difuzarea spoturilor de publicitate socială și distribuirea materialelor informative în rândul populației despre cauzele și urmările violenței în familie. Studiile arată că în R. Moldova fiecare a patra femeie este victimă a violenței în familie, fie fizică, sexuală, psihologică sau economică. În același timp doar o mică parte din cazurile de violență sunt oficial înregistrate și asistate. O cercetare recentă a Centrului Internațional „La Strada” arată că la întrebarea de ce nu se adresează după asistență, 35% din femei răspund „Îmi era rușine”; 23% spun „Nu cred că mă poate ajuta cineva” sau „Nu știu unde puteam să mă adresez”; 16% recunosc că „Îmi era frică”.

Adresa poștală:

UNFPA, Fondul ONU pentru Populație
Strada 31 August, 131
Chișinău, Republica Moldova

La nivel național, rolul primordial în activitățile de combatere a inegalității genurilor, inclusiv a violenței în familie, îi revine Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Cu mandate mai specifice, în aceste activități sunt implicate și Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Administrației Publice Locale, Ministerul Educației și Tineretului etc.

Printre ONG-urile ce activează în domeniu se numără Gender-Centru, Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”, Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, Forul Organizațiilor de Femei, Asociația Femeilor din Moldova, ONG Asociația Femeilor „Inițiativa”.

În vederea promovării egalității între femei și bărbați, în Republica Moldova au fost inițiate diverse programe în cadrul structurilor internaționale ce activează pe teritoriul republicii. Printre acestea pot fi menționate Programul antitrafic și gender din cadrul misiunii OSCE în Moldova, Amnesty International, UNIFEM, UNIFPA.

Cadrul normativ al politicii gender în Moldova

Legislația Republicii Moldova a atestat în ultimii ani progrese continue în domeniul politicii de gen, ceea ce denotă creșterea responsabilității statului asupra egalității statutului femeii față de bărbat.

În acest sens, actele legislative nu prevăd elemente discriminatorii față de femei, asigurându-le drepturi și libertăți egale în planul economic, social, politic, civil și cultural, în conformitate cu următoarele acte legislative și normative:

- Legea privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, nr. 5-XVI din 09.02.2006
- Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, nr. 241-XVI din 20.10.2005
- Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, nr. 45 din 01.03.2007
- Planul Național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009” (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 984 din 25.08.2006)
- Planul Național de Acțiuni privind Drepturile Omului pentru anii 2004-2008 (Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 415-XV din 24.10.2003)
- Planul de acțiuni UE - Republica Moldova (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 356 din 22.04.2005)
- Strategia Națională de Dezvoltare pentru anii 2008-2011 (Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 295 din 21.12.2007)
- Strategia Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei
- Sistemul național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pe anii 2009-2011 (Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 257 din 05.12.2008)

- Programul Național „Satul Moldovenesc” pentru anii 2005-2015 (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 242 din 01.03.2005)
- Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 87 din 28.04.1999 privind ratificarea Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei.

Programul pentru Promovare a Politicii Gender în cadrul ICCD

Programul pentru Promovare a Politicii Gender în cadrul ICCD (Comitetul Internațional pentru Diplomatie Civică) a fost lansat în octombrie 2010, axându-se pe activități specifice privind domeniul gender.

Programul a fost instituit de asemenea pentru a promova cercetări interdisciplinare în studiul problematicii pentru femei și de gen, pentru a sprijini studentele în formarea capacităților de conducere și implicarea în societate ca lideri în luarea deciziilor.

SCOPUL

Programul este, de asemenea, o resursă de informare și educare a comunității în general. Este disponibil pentru oricine, bărbat sau femeie, care pot beneficia de serviciile sau resursele acestuia. Este deschis pentru generarea de noi cunoștințe cu privire la schimbările sociale.

VIZIUNEA

Promovarea egalității între femei și bărbați și integrarea deplină a femeilor în societate.

MISIUNEA

- Promovarea dezvoltării durabile a femeilor în societate.
- Acordarea unui sprijin de mobilizare și advocacy pentru toate formele politicii gender.
- Educarea publicului din perspectiva politicii gender.

STRATEGII

1. Efectuarea cercetărilor de analiză privind politica gender și perspectivele acesteia.
2. Consolidarea capacităților de sensibilizare în domeniul politicii gender în cadrul diverselor structuri instituționale, atât pentru societatea civilă, cât și studenți.
3. Cercetări în domeniul gender.
4. Facilitarea și monitorizarea instituționalizării programului pentru egalitatea de gen și egalitatea inițiativelor.
5. Crearea de rețele și contacte.
6. Producerea și difuzarea informațiilor privind dinamica gender la nivel de program pentru promovarea obiectivelor spre principalele părți interesate.
7. Recunoașterea integrării dimensiunii gender prin promovarea programelor, politicilor, procedurilor, resurselor umane și prin implicații financiare.

Adresa poștală:

Chișinău, Republica Moldova, ICCD Moldova, str. Miron Costin 7, of. 505.

Tel./fax: 00373-22-843188

E-mail: center.gender@gmail.com • Skype: gender.center

www.civildiplomacy.org

Fondat în anul 1998, Centrul Național de Studii și Informare pentru problemele Femeii „Parteneriat pentru Dezvoltare” (CPD) reprezintă o instituție obștească care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală care pledează

pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

SCOPUL

Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

VIZIUNE

CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii săi, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plener în activități politice, economice și sociale.

MISIUNEA

CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Activități curente

Proiectul „Pledoarie pentru egalitatea de gen în alegeri”, implementat de CPD în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte, pentru a efectua o amplă analiză și monitorizare de gen a Alegerilor Parlamentare de 2010, în scopul elaborării ulterioare a propunerilor și recomandărilor pentru îmbunătățirea situației cu privire la participarea politică a femeilor și includerea paradigmei de gen în activitatea partidelor politice.

Proiectul „Acțiunea Civică pentru Transparență Financiară în Alegeri”, realizat de CPD în parteneriat cu CreDO, are scopul de a monitoriza care sunt veniturile și cheltuielile partidelor politice în campanie electorală (inclusiv, prin prisma de gen) și de a

elabora recomandări și propuneri de politici pentru îmbunătățirea cadrului legal-normativ cu privire la gestionare și raportare financiară.

Programul „Dezvoltarea societății civile din Republica Moldova”, în cadrul Consorțiului Organizațiilor partenere din RM, CPD organizează instruire și asistență pentru optimizarea activităților a 15 organizații non-guvernamentale din RM, inclusiv, din perspectiva de gen și a lucrului cu constituenții.

Proiectul „Inițiativa pentru transparență locală” este realizat de CPD în raioanele Rîșcani, Drochia și Călărași, în vederea sporirii capacităților de Watch Dog a societății și creșterii gradului de transparență și responsabilizare a APL.

ALIANȚA PROGEN – ALEGERI 2009 – O inițiativă civică de promovare și respectare a egalității de gen cu genericul „Șanse egale pentru femei și bărbați în Alegerile Parlamentare 2009”, lansată la 29 octombrie 2008, în parteneriat cu alte ONG-uri din domeniul de gen. Demersul comun este orientat spre respectarea principiilor șanselor egale pentru femei și bărbați, considerarea paradigmei de gen în conținuturile platformelor electorale și monitorizarea campaniei electorale din perspectiva dimensiunii de gen. Această inițiativă a continuat și în cadrul alegerilor anticipate din 28 noiembrie 2010.

Proiectul „Încurajarea participării civice a femeilor din zonele rurale”, implementat de Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” în perioada 2008 – 2010 cu scopul de a promova participarea mai vastă a femeilor și grupurilor de femei din zonele rurale ale Republicii Moldova în cadrul procesului de gestionare a comunității. În cadrul programului au participat grupuri de femei din peste 30 de comunități rurale din raioanele Căușeni, Ștefan Vodă și Cimișlia și au fost acordate 24 de granturi pentru implementarea unor inițiative comunitare.

Proiectul „Inițiativa Civică Locală Căușeni”, lansat de CPD în parteneriat cu Asociația Psihologilor din Tighina și-a propus ca scop de a fortifica capacitățile de Watch Dog ale societății civile în orașul Căușeni. CPD a încurajat reprezentanții societății civile să monitorizeze nivelul de transparență a procesului bugetar local și să ofere administrației locale asistență pentru a spori nivelul transparenței în același domeniu.

Raportul „Șanse egale în procesul electoral. Studiul de caz: Alegeri Locale 2007” este o lucrare fără precedent în Republica Moldova, realizată de Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” și reprezintă un studiu amplu cu privire la dimensiunea de gen în alegerile locale.

Studiul „Gen și Mass Media. Pentru o presa sensibilă la gen” este o lucrare care vizează problema reflectării în presă a problematicei de gen și conține valoroase recomandări cu privire la creșterea sensibilității de gen în mass-media.

Cercetarea „Fenomenul hărțuirii sexuale în Republica Moldova” evidențiază specificul acestui fenomen, precum și opiniile populației țării noastre cu privire la hărțuirea sexuală. Totodată, studiul prezintă recomandări pentru îmbunătățirea situației în acest domeniu.

CPD este membră a Rețelei Internaționale pentru Politici de Gen (IGPN, Praga,

Cehia) și a Rețelei Internaționale SocialWatch (Montevideo, Uruguay). CPD participă la lucrările societății civile în carul Parteneriatului Estic (inițiativă a Comisiei Europene) și deține statul ECOSOC în cadrul forului societății civile al Națiunilor Unite. De asemenea, membrii echipei CPD reprezintă organizația în cadrul Consiliului Național pentru Participare (inițiativă a Guvernului), Consiliului ONG din Moldova (Forumul Societății Civile), Grupul de lucru pentru problematica de gen (în cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei) și Comisia guvernamentală pentru asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.

Prin activitatea sa prodigioasă și eficientă, Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” contribuie substanțial la dezvoltarea societății și promovarea democrației din RM, consolidând un parteneriat de gen autentic în toate sferele vieții.

Adresa noastră:

Centrul “Parteneriat pentru Dezvoltare”
str. Armenească, 13
Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
Tel./ fax: +(373 22) 24.13.93
Tel.: +(373 22) 23.70.89
20.71.58; 20.71.57
e-mail: cpd@progen.md
www.progen.md, www.alegeriprogen.md

Gender-Center este o organizație neguvernamentală de cercetare și formare, cu o echipa de profesioniști instruiți în diferite domenii de cercetare, axate pe probleme de gen și dezvoltare.

Deși a fost înregistrat ca ONG în februarie 2000, Centrul activează din anul 1998. Echipa de bază a Centrului Național de gender este formată din 10 specialiști (profesori, psihologi, juriști, jurnaliști etc.), care lucrează pe bază de voluntariat/în cadrul proiectelor.

Din 1999 Centrul de gen este unul din membrii Coaliției de femei

KARAT al ONG-urilor din ECE/CSI.

VIZIUNEA

Promovarea egalității de gen ca unul dintre principiile de bază a consolidării societății democratice în Republica Moldova.

MISIUNEA

Promovarea egalității de gen ca unul dintre principiile de bază a consolidării societății democratice în Republica Moldova.

ACTIVITĂȚI CURENTE

Centrul de gen a fost foarte activ în promovarea unor acțiuni în domeniul egalității de gen la nivel național și regional. Palmaresul activității include peste 20 de programe/proiecte care au fost deja implementate.

- Program on „Gender and Education” (developed a course which was included in the University of Moldova offerings for undergraduate and postgraduate students).
- Program on Prevention of Trafficking in Women by Gender Education of Youth.
- Program on Sexual and Reproductive Rights of Youth through gender prism.
- Gender-Center contributed to implementation of the Regional Informational Campaign “LIFE FREE OF VIOLENCE”.
- Campaign “16 Days of activism against gender based violence.
- Project “Establishment of partnership among National Center on Human Rights, local public authorities and civil society for promotion of human rights for life free of violence”.
- Project “Prevention of domestic violence through modification of national legislation”.
- Prevention of Trafficking in Women by Addressing Violence against Women.
- Prevention Gender-Based Violence in Moldova through capacity building of police workers to work with potential abusers.
- Study on State Responsiveness to Violence against Children.
- Role of NGOs on Gender Equality Law implementation in Moldova/Monitoring of GEL implementation.
- Preventing and Managing Gender Based Violence.
- “OP CEDAW-tool to protect women human rights”.
- “Mapping of social services addressed to actors of Domestic Violence”.
- Elaboration of sector booklets through gender lens / domains: Social Protection and Family, Health, Domestic Violence, Education.

- Strengthening capacities of service providers addressed to victims of Domestic Violence and Trafficking of Human Beings.
- To support the Government of Moldova in reporting the fulfillment of the National Action Plan on promoting Gender Equality in the society during 2006-2009 etc.

În cadrul activităților organizate Gender-Centru în parteneriat cu Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, cu Departamentul Educație, Tineret și Sport al municipiului Chișinău, cu Ministerul Educației, Ministerul Afacerilor Interne, cu Fondul de Investiții Sociale din Moldova etc. specialiștii Centrului au lucrat cu mai multe grupuri țintă, cum ar fi organizațiile neguvernamentale de femei, ONG-urile de tineret, elevi și studenți, cu cadrele didactice (profesori universitari, profesori școlari), reprezentanți ai Guvernului, Parlamentului și ai autorităților publice locale.

Sectoare de expertiză țin de domeniile educație, programe de gen și pentru emancipare socială (resurse informaționale, studii, campanii de conștientizare publică etc.), jurisprudență (advocacy în elaborarea și monitorizarea legislației privind egalitatea între sexe, cum ar fi Legea egalității șanselor pentru femei și bărbați, Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie), consolidare a capacităților și programele de asistență pe probleme de gen, inclusiv de prevenire a violenței bazate pe gen (traininguri, ateliere de lucru, studii, resurse informaționale, campanii etc.).

Experții în probleme de gen au elaborat și publicat mai mult de 50 de articole în publicațiile naționale și internaționale, precum și o serie de titluri de carte: *Violența din perspectiva de gen* (2003), *Promovarea egalității genurilor în Moldova: aspecte legislative și sociale* (Ghid de Organizare o trainingurilor, 2006), *Sensibilizarea de gen o populației* (2007), *Violența domestică: STRATEGII de prevenire* (2007) ș.a.

Centrul întrunește o echipă bine instruită, cu o înaltă calificare: doi specialiști au doctorat, cinci au diplome de master. Ei posedă, de asemenea, o experiență considerabilă de instruire în problemele de gen, comunicare, drepturile omului, educație a tineretului. Specialiștii Centrului sunt solicitați în calitate de experți sau formatori de mai multe organizații, inclusiv internaționale (PNUD, UNICEF, UNFPA, Banca Mondială, Fundația SOROS etc.). Gender-Centru a stabilit de asemenea dialog constructiv cu structurile guvernamentale, precum și cu organizațiile neguvernamentale de advocacy și promovare a egalității de gen în Republica Moldova.

Afilieră și statut

Președintele Gender-Center, Valentina Bodrug-Lungu, doctor, profesor asociat, este membru al Comisiei Guvernului privind egalitatea între femei și bărbați (reprezentant al societății civile, anii 2006, 2007, 2008, 2010).

Din 2010 Valentina Bodrug-Lungu, președintele Gender-Center, este membru al Consiliului Național de Participare pe lângă prim-ministru.

Adresa poștală:

Gender-Centru, str. A. Mateevici 60
Universitatea de Stat din Moldova.
Chișinău, MD 2009, Republica Moldova

Tel.: +373 69182020
Fax: + 373 22 77.44.11
E-mail: lunguval@mcc.md
www.gender-centru.md

Primul deceniu de activitate i-a adus Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” un nume bine cunoscut nu numai în aria societății civile din Republica Moldova, ci și pe plan internațional, fiind în prezent una dintre organizațiile neguvernamentale puternice dintr-o rețea internațională de ONG-uri anti trafic cu același nume ce include 9 țări (atât de destinație, cât și de origine) a traficului de ființe umane din Europa Centrală și de Est, toate preocupate de prevenirea fenomenului și protecția drepturilor victimelor acestui flagel.

Fondată în februarie 2001 și înregistrată la Ministerul Justiției al Republicii Moldova în august același an, Centrul Internațional „La Strada” exista pentru a asigura protecția **drepturilor și intereselor legale** ale categoriilor social vulnerabile la toate nivelele – **personal, legislativ, executiv**.

Pornind de la acest obiectiv, activitatea Centrului Internațional „La Strada”-Moldova se axează pe promovarea și protecția drepturilor civile, economice, sociale, culturale, personale și a libertăților femeii și ale copilului, pe promovarea principiului de egalitate a șanselor pentru femei și bărbați întru consolidarea valorilor și statutului femeii, pe încurajarea și sprijinul în toate mediile profesionale, sociale și familiale a acțiunilor ce țin de studierea și racordarea legislației Republicii Moldova la principiile ce protejează drepturile femeii și ale copilului, precum și aplicarea lor de facto. În particular, „La Strada”- Moldova aspiră la o societate sensibilă la problema traficului de ființe umane și exploatării sexuale comerciale, la orice alt tip de violență asupra femeii și copilului, în care exista condiții favorabile pentru (re)integrarea victimelor, femeilor și copiilor abuzați, societate bazată pe principiul respectării drepturilor omului.

Grupurile țintă/categoriile vulnerabile

- Lucrătorii migranți și potențialii migranți, supuși riscului de a nimeri în rețele ale traficului de ființe umane (TFU).
- Victimele traficului de ființe umane și ale exploatării sexuale comerciale.
- Copiii victime ale exploatării sexuale comerciale și cei supuși acestor riscuri.
- Femeile vulnerabile la **violență și abuz** sau care au suferit de **violență și abuz în baza de gen**.
- Copiii vulnerabili la violența și abuz sau care au suferit de violența și abuz.
- Copiii victime-martori abuzați sexual în afara familiei (care participă în calitate de victimă/parte vătămată în procesul de urmărire penală și în instanța de judecată pe cazuri de trafic de copii, constrângere la acțiuni cu caracter sexual și exploatare sexuală comercială).

Servicii acordate și activități desfășurate

A. Informarea populației despre riscurile traficului de ființe umane și prevenirea acestui flagel

- Identificarea și referirea victimelor traficului de ființe umane (femei, copii, bărbați) către o asistență specializată.
- Mediere, consiliere psihologică și asistență copiilor, victime ale traficului, în procesul de audiere legală.
- Instruirea grupurilor profesionale (polițiști, lucrători sociali, pedagogi, reprezentanți ai administrației publice locale ș.a.) și multiplicarea bunelor practici din domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane și a violenței în familie.
- Elaborarea modulelor de instruire pentru reprezentanții organelor de drept pe interviul investigativ a copiilor, victime ale TFU și abuzului sexual.
- Studiul fenomenelor trafic de ființe umane și violență în familie și elaborarea de cercetări, publicații în domeniile respective.
- Seminare, debriefing-uri și alte activități informative în rândul tineretului, conform Programului „De la egal la egal”, în vederea recunoașterii riscului traficării și abuzării sexuale comerciale.

Chiar de la începuturile activității sale, Centrul Internațional „La Strada” administrează un instrument foarte important de informare și prevenire a migrației nesigure și a traficului de ființe umane – Linia Fierbinte 0 800 77777 (pentru apeluri gratis din Republica Moldova) și +373 22 23 33 09 (pentru apeluri internaționale), care oferă beneficiarilor săi:

- consiliere telefonică migranților și potențialilor migranți;
- facilitează accesul victimelor traficului de ființe umane la asistența necesară;
- contribuie la identificarea victimelor traficului de ființe umane.

B. Prevenirea violenței în familie și consilierea victimelor acestui fenomen,

- Consilierea și medierea socială/referirea către servicii specializate.
- Seminare și traininguri pentru grupurile profesionale și factorii de decizie privind contracararea violenței în familie.
- Promovarea toleranței ZERO față de violența în familie și cultivarea unui mod non-violent de relaționare între tineri.

Din noiembrie 2009 „La Strada”-Moldova administrează încă un serviciu telefonic – Telefonul de Încredere pentru femei 0 8008 8008 (pentru apeluri gratis din Republica Moldova) și +373 22 24 06 24 (pentru apeluri internaționale sau de la mobil), care oferă:

- consiliere psihologică femeilor, victime ale violenței în familie;
- consultații juridice primare;
- facilitarea la asistența necesară a victimelor violenței în familie.

C. Prevenirea exploatării sexuale comerciale a copiilor și servicii de mediere și asistență psihologică și juridică

- Sensibilizarea publicului/entităților sociale despre cazurile de exploatare sexuală comercială a minorilor și vulnerabilitatea acestora față de tehnologiile informaționale cu caracter pornografic.
- Seminare cu grupuri de adolescenți privind riscul tehnologiilor informaționale cu caracter pornografie și recunoașterea metodelor de manipulare/curtare, utilizate de abuzatori.
- Medierea (facilitarea) contactului victimei cu reprezentanții organelor de drept și asistență psihologică copilului înainte și pe durata procesului de urmărire penală, asistență în procesul de audiere legală.
- Cameră de intervievare a copiilor (local special amenajat, personal special instruit, favorabil copilului, care sporește calitatea mărturiilor colectate de la copilul victimă-martor, diminuând riscurile traumatizării copilului); înregistrări audio și video în calitate de probe în instanța de judecată, fără a chema copilul victimă-martor în fața instanței.
- Instruirea grupurilor profesionale (polițiști, judecători, procurori, asistenți sociali, psihologi) privind practicile de audiere a copiilor, victime-martor ale traficului de ființe umane și copiilor supuși exploatării sexuale comerciale de către străini cu mobil sexual.

Câteva principii directorii

- Abordarea holistică – de jos în sus – a problematicii trafic de ființe umane, violență în familie și alte forme de violență față de femei și copii, cooperarea la nivel național și internațional.
- Respectarea deciziilor beneficiarilor; abordarea individuală, tratament echitabil și cu demnitate.
- Confidențialitate și anonim.
- Lucrul în echipă, exigență, responsabilitate și transparență.

Afilieră și statut

- Asociația Internațională „La Strada”
- Comitetul Național pentru combaterea traficului de ființe umane din Republica Moldova
- Comitetului Director pentru Eliminarea Muncii Copilului din Republica Moldova
- Alianța Națională a ONG-ilor active în domeniul protecției sociale
- ECPAT
- GAAT

Activități și servicii mai relevante

- 7 campanii de sensibilizare a publicului larg privind riscul traficului de ființe

umane (Tu nu ești marfă, 2002; Lilya for ever, 2003-2004; Și mie îmi pasă (Ce poți face tu?), 2005-2006; Noi tendințe ale traficului de ființe umane, 2007-2008;), migrația sigură (Vulnerabilitatea migranților, în special femei, la exploatare și trafic de ființe umane, 2009), contracararea violenței în familie (Familia sănătoasă este familia fără violență, 2009-2010), exploatarea sexuală a copiilor și escaladarea turismului sexual (Exploatarea sexuală comercială a copiilor, 2010)

- Circa 31.000 de apeluri telefonice la Linia Fierbinte și tot atâtea persoane consultate (în perioada septembrie 2001 – decembrie 2010)
- Peste 500 persoane-cazuri trafic de ființe umane identificate și asistate, inclusiv 400 adulți și 100 copii
- Circa 1500 de apeluri la Telefonul de Încredere pentru femei și tot atâtea persoane au beneficiat de consiliere psihologică și consultații juridice primare
- Aproximativ 170 de seminare pentru grupurile profesionale (cadre didactice, psihologi, asistenți sociali, reprezentanții APL, ONG-uri, centre de tineret) la care au participat peste 4.500 de ascultători
- Circa 2700 de seminare și acțiuni de informare a grupurilor de risc (aproximativ 65 mii de tineri din instituții de învățământ preuniversitar și universitar) privind riscul traficului de ființe umane și migrației ilegale în cadrul Programului „De la egal la egal”, implementat de echipa de voluntari a Centrului internațional „La Strada, ajunsă în 2010 la a opta generație
- Peste 300.000 exemplare materiale metodice, informative și de prevenire, diseminate în rândul grupurilor de risc și grupurilor profesionale
- Studii ale fenomenului, expertize ale actelor normative și legislative, caravane muzicale, dicoteci, concursuri de creație cu tematică antitrafic (desen, eseuri, poezii etc.).

Adresa poștală:

C.P. 259, Chișinău MD-2012, Republica Moldova

Tel.: + 373 22 23.49.06

Fax: (+ 373 22) 23.49.07

E-mail: office@lastrada.md

www.lastrada.md

Centrul de Contact: assistance@lastrada.md

Centrul de Resurse: prevention@lastrada.md

Centrul de Analiza și Lobby: analytics@lastrada.md

Departamentul Relații cu Publicul: prmic@lastrada.md

Asociația Obștească „Soarta” activează continuu în beneficiul oamenilor care au nevoie de ajutor. Gândim global și activăm local, pentru a realiza obiectivele noastre, bazându-ne pe viziunea bine definită.

Femeile reprezintă acel punct de sprijin care mișcă Pământul. „Soarta” a înțeles acest fapt de mult timp, încercând să plaseze femeia în cele mai neordinare activități.

În 2010 AO „Soarta” a creat o rețea antitrafic, care are drept scop implicarea activă a Bisericilor în procesul de diminuare și prevenire a fenomenului trafic de ființe în rândul populației din nord-estul Moldovei. În activitatea rețelei au fost implicate și preotesele în soluționarea problemelor sociale din localitățile sale. Astfel, a fost organizat un curs intensiv de limbă engleză pentru 6 tinere femei din raionul Soroca, pentru a le pregăti să activeze în domeniul asociativ și privat, să dezvolte activitățile în care sunt implicate prin participarea la traininguri și conferințe peste hotare, la scrierea de proiecte și rapoarte, precum și la menținerea corespondenței cu vorbitorii de limbă engleză.

Preotesele din raionul Soroca sunt antrenate și formate ca agenți comunitari, capabili să depisteze persoanele în situație de risc, să facă o evaluare a nevoilor, să edifice relații de colaborare și parteneriat cu ONG-urile din teritoriu și să activeze pentru diminuarea problemelor în comunitățile lor. Preotesele, ca persoane cheie pe lângă preotul satului, participă la astfel de seminare de leadership, fundraising, comunicare, de utilizare a Internetului și transferul de bani de peste hotare, la managementul proiectelor etc. Ele sunt un sprijin puternic și fidel persoanelor din localitățile de unde vin, fiind capabile să-i ajute în soluționarea diferitelor dificultăți.

În prezent, în perioada electorale, preotesele și alte femei din raionul Soroca și Florești au fost implicate în campania informativă „Femeia la cratiță – Țară în cofă”, care promovează valoarea femeii și necesitatea implicării ei în politică. Aceste persoane, ca agenți comunitari, vor transmite informația continuu în mediul lor de trai, motivând femeile să nu rămână pasive, ci să se implice în activitățile comunității lor. Mesajul pe care îl transmit comunității, bărbaților și liderilor politici este: „Primiți Femeia în Politică!”. Or, loc pentru femeie este oriunde, e cazul doar să nu fie împiedicată în calea ei spre succes.

VIZIUNEA

Îmbunătățirea calității vieții persoanelor dezavantajate social prin intermediul programelor sociale, educaționale, culturale și de anti-trafic din perspectiva promovării acțiunilor de dezvoltare comunitară, în conformitate cu valorile general-umane.

MISIUNEA

Schimbarea destinului celor împovărați.

OBIECTIVE

- Dezvoltarea programelor sociale pentru păturile social vulnerabile

- Desfășurarea programelor educaționale pentru tineri și adolescenți în situație de risc.
- Conducerea programelor culturale de renaștere a tradițiilor poporului moldav; Derularea programelor de prevenire a traficului de ființe umane printre categoriile predispușe a deveni victime.

Domenii de expertiză

- Desfășurând diverse activități pe segmentele sociale educațional, cultural, antitrafic, medico-social, încercăm să promovăm egalitatea genurilor, egalitatea oportunităților la nivel de autonomie, responsabilitate și participare a reprezentanților celor două sexe în toate sferile vieții publice și private. Femeile, ca și bărbații, trebuie să aibă posibilitatea de a se informa, de a beneficia de îngrijire medico-socială adecvată, de a avea unde petrece timpul liber etc.

Domeniul medico-social

- Funcționarea Centrului Social de Zi și a Cantinei Sociale pentru Vârstnici și îngrijirea medico-socială a persoanelor imobilizate; promovarea îmbătrânirii active prin voluntariat.
- Oferirea ajutorului umanitar (alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte nouă) persoanelor socialmente vulnerabile în localitățile rurale ale raionului Soroca.
- Funcționarea cantinelor sociale, spălătoriei sociale, plasament temporar în raionul Soroca pentru persoanele nevoiașe (copii, vârstnici, femei).
- Domeniul antitrafic
- Crearea unei rețele de suport antitrafic din 20 de biserici, promovarea materialului promoțional în comunitate (4 clipuri cu subiect antitrafic, postere, foi volante, fluturași informaționali) și formarea agenților comunitari; oferirea unui suport alimentar și îmbrăcăminte tinerelor femei din localitățile rurale în situație de risc.
- Instruirea tinerelor femei social vulnerabile în atelierul de croitorie „Pași spre viitor”; promovarea job-training-urilor pentru tinerele din raionul Soroca; angajarea a 15 femei în atelierul de croitorie.
- Cursuri de limbă engleză și management organizațional pentru tinerele femei.
- Domeniul educațional
- Formarea femeilor tinere în vederea angajării în câmpul muncii (crearea CV, prezentarea la interviul de selecție etc.), Inițierii micului business în RM, seminare „Sunt eu antreprenor și pot fi eu antreprenor”.
- Formarea femeilor ca agenți comunitari pe parcursul trening-urilor „Comunicare, Utilizarea Internetului și Transferul Banilor; Drepturile Umane, Autoprotejare, Dezvoltare și Carieră, Antreprenariat”.
- Lobby și Advocacy pentru prevenirea corupției în sectorul academic și medical. Promovarea codurilor de etică pentru elevi, părinți, profesori. Crearea Asociației Beneficiariilor Instituțiilor Medicale din raionul Soroca, pentru promovarea drepturilor și respon-

sabilităților pacienților.

- Promovarea educației pentru sănătate și activism civic (un șir de acțiuni în localitățile rurale a raionului Soroca: Prevenirea hepatitei A, Anti-fumatul, Anti trafic, Educație electorală și promovarea femeii în politică).
- Domeniul cultural
- Promovarea tradițiilor populare, muzicii corale în regiunile de frontieră (tabere de vara și concerte folclorice Moldova-România, tabere de vară cu schimb de experiență între tineri Moldova-Olanda)

Adresa poștală:

str. Mateevici 1, ap. 17,
or. Soroca, MD 3000, Republica Moldova,
Tel.: +373 230 24502;
Fax: +373 230 23860
GSM +373 69182226
E-mail: director.soarta@gmail.com
Skype: [soarta.moldova](https://www.skype.com/name/soarta.moldova)
www.soarta.md

CONCLUZII

Participarea femeilor, de rând cu bărbații, în viața politică, economică, socială și culturală reprezintă un fenomen pozitiv pentru toate țările lumii. Acest fapt poate fi demonstrat cu ușurință prin analiza statistică a participării femeilor în structurile guvernamental-politice, în administrarea afacerilor economice, în conducerea instituțiilor de învățământ.

Or, anume acestea contribuie la promovarea noilor idei, valori democratice capabile să dezvolte omenirea într-o formulă constructivă, transparentă și echitabilă.

Astfel, instruirea tinerilor în materie de egalitate gender, democrație și cultură contribuie la reorientarea mentalității acestora într-o eră absolut nouă pentru societățile în tranziție, urmările cărora vor fi resimțite în timp, cu siguranță, de fiecare dintre noi.

Promovarea participării femeilor de către ONG-rile naționale și internaționale este pozitivă și chiar constructivă pentru tinerii de astăzi. Indiferența și pesimismul manifestat de elevi/studenti la absolvirea liceelor/instituțiilor de învățământ superior predomină și astăzi. Acest lucru se datorează lipsei unei politici naționale funcționale pentru femei, în cea mai mare parte cauzată de noi înșiși.

Tendențele evidente manifestate de către organizații (oglundite în statut, scop și misiune) s-au soldat cu câteva rezultate. Totuși, aceasta depinde și de schimbarea mentalității oamenilor, care nu poate fi realizată într-o perioadă scurtă de timp.

În acest sens, salutăm și chiar încurajăm instituțiile non-guvernamentale să-și continue activitatea lor așa cum știu ele să o facă mai bine, urându-le mult succes și mari realizări și pentru viitor.

Adresa noastră:

Comitetul Internațional pentru Diplomație Civică
Chișinău, Republica Moldova
Str. M. Costin 7, of. 505
Tel./ Fax: 00373-22-843188
E-mail: center.gender@gmail.com
Skype: gender.center
Web-site: center.gender@civildiplomacy.org

Coordonatori: Carolina Budurina , Igor Gavrilo

Redactor: Nicolae Misail

Promovarea participării femeilor de către ONG-le din Republica Moldova.

Broșură pentru tineri.

2011. -20p.

500 ex.